

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Præcipuæ solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

dum, scilicet cum alia relatione; & ideo non oportet quod que conveniunt Patri per naturam suam, conveniant etiam Filio.

Dico quartò: Principium quo proximum generationis Verbi, & productionis Spiritus Sancti, esse intellectum & voluntatem Dei, ut modificentur relationibus Paternitatis & Spirationalis activæ.

89. Probatur primò conclusio: Natura divina, connotatâ Paternitate, est principium quo remotum & radicale processionis Verbi, ut jam ostendimus: Ergo intellectus divinus cum eadem connotatione, erit principium quo proximum huiusmodi processionis. Consequentia probatur primò. Id ipsum quod remotè præstat divina natura, potest proximè intellectus præstare in ordine intelligibili: Ergo si natura Dei, connotatâ Paternitate, radicalem præstat concursum, intellectus divinus, cum eadem connotatione, proximum concursum præstabit in generatione Verbi. Secundò, in creatis in id in quod natura influit radicaliter, influunt potentiæ ad naturam consecretæ, tanquam principia proxima: Ergo pariter in Divinis, servatâ proportione.

90. Probatur secundò conclusio: Intellectus divinus ad generationem Verbi concurrat, ut supra ostendimus, & contra Durandum docent communiter Theologi: Sed non concurrat per modum principij quo primi aut remoti: Ergo ut principium quo proximum. Major constat ex supra dictis: Minor autem probatur. Principium quo primum, remotum, aut radicale, debet esse radix proximi: Sed divinus intellectus, prout à natura distinguitur, non est radix relationum, aut attributorum: Ergo nequit ut principium primum, vel radicale, ad generationem Verbi concurrat; & consequenter vel nullum ad illam præstat concursum, quæ est sententia Durandi, vel exhibet immediatum, ut principium quo proximum, sicut asserit nostra conclusio.

Dico quintò: Relationem & formam absolutam non importari ex æquo in principio quo divinarum processionum, nec tanquam duas partes constituentes principium; sed absolutam importari ut formam, & relationem ut modum talis formæ.

91. Primum probatur: Nam præcipua intentio agentis, non est ad distinctionem, sed ad similitudinem cum termino producto: Ergo quamvis in principio quo agendi utrumque importetur, non tamen ex æquo, sed unum in recto, & aliud in obliquo. Unde D. Thomas infra quæst. 41. art. 5. ait, *Potentia generandi significat in recto naturam divinam, & in obliquo relationem.*

92. Secundum patet, quia al. d. sequeretur generationem Verbi non esse adæquatè univocam, sed partim æquivocam, quia terminus esset similis agenti in principio quo agendi, & eidem agenti dissimilis in alia parte principij: At divina generatio est perfectissimè univoca: Ergo relatio & forma absoluta non se habent ut duæ partes, constituentes principium quo divinarum processionum.

93. Confirmatur: Ex opposita sententia sequitur, idem omninò importari in principio quo agendi, & in producendo ut quod: Sed hoc dici nequit, cum omnes Theologi inter principium quo, & agens ut quod, distinctionem agnoscant: Ergo nec illud.

Dico ultimò, perfectionem absolutam, ut relatione modificatâ, esse principium quo divina

A processionis, tam prout est productio, quam prout est communicatio. Est contra ultimam sententiam quam defendit Alarcon.

Probatur breviter: Unius & ejusdem actus processio in Divinis sub utraq; ratione est una indivisibilis actio: Ergo sub utraq; ratione unum illi respondent formale principium.

Confirmatur: In creatis quando unum communicatur, & aliud producitur, utrumque ex eodem principio præstat; etenim ex vi eadem principij remoti & proximi producitur homo, & anima unitur corpori: Ergo pariter in Divinis, servatâ proportione.

B Confirmatur amplius: Si principium quo processionis, ut est communicatio, esset natura divina, principium verò illius ut est productio, esset proprietas personalis, processio Verbi non esset generatio adæquatè univoca, sed tantum æquivoca, ut supra arguebamus: Contra quod est falsum: Ergo &c.

Ex dictis in hoc §. inferes, terminum quo divinarum processionum esse aliquid absolutum in recto, connotans relationem. Quod patet eadem ratione quâ ostendimus id de principio quo: nam in termino quo, seu formali, debet terminus productus cum producente convenire: At in relationibus convenientiam non est, bene tamen in absoluto: Ergo absolutum, connotatâ relatione, est terminus formalis divinarum processionum.

§. V.

Præcipua solvuntur objectiones.

O b j e c t i o n e s primò: Athanasius dialogo primo de Trinitate ait: *Pater hypostasi gignit*: At quod in principio quo generationis: Ergo illud est divina Paternitas, seu hypostasis. Unde Ambrosius lib. 4. de Fide ad Gratianum cap. 4. *Generatio, inquit, paterne proprietatis est, non potentia.* Et Augustinus libro 1. de Trinit. cap. 5. ait: *Et ipsi Patrem dici & esse Patrem, quod est ei Filius.* Sed Patri est Filius, ex vi potentie generativæ: Ergo est Pater ex vi illius; cum que sit Pater ex vi Paternitatis, hæc & non natura, vel intellectus, est potentia generativa, & principium quo divina generationis.

Respondeo Patrem gignere hypostasi, non ut principium quo proximo vel remoto, sed ut complemento principij quo, tam remoti quam proximi, connotativè & in obliquo per utrumque importato; neque aliud voluisse Athanasium. Et eodem modo explicant Ambrosius, videlicet generationem in Deo non esse potentiam simpliciter absolutam, sed potentiam ut in Patre, per proprietatem modificatam: nam per hoc solum salvatur æqualitas in omnipotentia inter divinas Personas; quam in illo capite volebat Ambrosius contra Arianos defendere.

E Ad Augustinum dicatur, quòd si verba illa sine Augustini, intelligenda sunt in sensu causalitatis: Patrem scilicet eò esse Patrem fundamentaliter, quòd est ei Filius; & hoc verum est, quia potentia generativa, per quam Pater generat, fundamentum est Paternitatis; non autem in sensu formali, ita ut id quo generat, sit formale constitutum Patris in ratione Patris.

O b j e c t i o n e s secundò difficile testimonium D. Thomæ in 1. dist. 16. quæst. 1. art. 3. in corpore, ubi sic habet: *Generatio non egreditur ab essentia, in quantum essentia, sed in quantum est Paternitas*

Et si ista duo, scilicet essentia & paternitas, differunt a
in Divina, egredietur ab utraque generatio, sed à
Paternitate immediatè, & ab essentia sicut à primo
principio. Ex quibus verbis hoc argumentum
præcipuum. Si Paternitas realiter ab essentia dif-
ferret, generatio esset à Paternitate immediatè,
& mediatè realiter ab essentia: Sed modo vir-
tualiter distinguntur: Ergo generatio est imme-
diatè à Paternitate, & mediatè virtualiter ab es-
sentia: & consequenter Paternitas est princi-
pium quo immediatum generationis.

Respondeo primò ex Cajetano infra quæst. 41
 art. 3. D. Thomam in libris sententiarum in ea
 sententia, ut assereret essentiam esse prin-
 cipium generationis Verbi, non prout in Patre,
 sed prout est Paternitas; quam sententiã infra
 art. 4. art. 3. retulit, & expressè refutavit; & juxta
 illam rectè agebat D. Thomas, quòd si realiter
 Paternitas ab essentia differet, generatio esset à
 Paternitate immediatè, & mediatè ab essentia.

Vel secundo dicitur, quòd cum Paternitas sit
 principium quo proximum, non formaliter, sed
 conceptivè, ut connotata ab intellectu, qui est
 principium quo immediatum; verum est dice-
 re, quòd si distingueretur realiter ab essentia,
 generatio esset ab illa immediatè, non tanquam
 ratione formali principij, sed tanquam à com-
 plemento rationis formalis: & ita etiam verifi-
 catur modo, non quoad realem mediationem,
 sed solum quoad virtuale.

Objicies tertio: Principium quo generatio-
 nis est id à quo Pater redditur & denominatur
 potens generare: Sed Pater redditur ac denomi-
 natur potens ad generandum, à relatione Pater-
 nitatis: Ergo illa est principium quo divina ge-
 nerationis. Major patet, Minor autem, in qua est
 difficultas, probatur multipliciter. Primò, quia
 denominatio propria, non à forma communi,
 sed à propria debet provenire: At denominatio
 potens generare, est propriissima Patri: Ergo
 non ab essentia, quæ communis est, sed à ratione
 Patris propria debet provenire.

Secundo, Eo modo se habet actio personalis
 ad personam, quo essentialis ad naturam: sed
 potest ad actionem essentialem, est à natura: Ergo
 potest ad personalem, est à personali proprietate.

Tertio, Id quod dat esse, dat posse operari:
 sed Paternitas dat Patri esse Patrem: Ergo &
 potest generare.

Quarto, Imperfecta est forma quæ dat esse, &
 non operationem: Sed à personalitate divina o-
 mnis imperfectio relegari debet: Ergo cum det
 Patri esse Patrem, dat etiam illi posse generare.

Respondeo concessa Majori, negando Mino-
 rem: ad cujus primam probationem, distinguo
 Majorem. Denominatio propria non debet pro-
 venire à forma communi, in sua communitate
 relictà, concedo Majorem; ut appropriata, nego
 Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam.
 Itaq; hoc argumentum solum probat,
 quòd denominatio potens generare non pro-
 venit à natura divina absolute, sed ab illa ut ap-
 propriata Patri, & modificata per relationem
 paternitatis, ut antea exposuimus.

Dices: Talis denominatio est à natura divina ut
 appropriata: Ergo secundum id quod est ratio ap-
 propriandi: Sed ratio appropriandi Patri naturã
 est Paternitas: Ergo formaliter est à Paternitate.

Respondeo, distinguendo Antecedens: ly ut,
 reduplicante rationem formalem, nego Antece-
 dens reduplicante complementum formæ, con-

Tom. II.

cedo Antecedens, & distinguo Consequens eo-
 dem modo. Ex quo solum sequitur talem deno-
 minationem esse à Paternitate ut à complemen-
 to, non autem ut à ratione formali.

Ad secundam probationem Minoris princi-
 palis, distinguo Majorè: Eo modo se habet actio
 personalis ad personã &c. quoad denominatio-
 nem agentis ut quod, concedo Majorem: quoad
 rationem principij quo, nego Majorem, & con-
 cessa Minori, nego Consequentiam. Itaq; sicut
 concretum naturæ est agens ut quod à ctione es-
 sentiali, v. g. volens ut quod, & intelligens ut
 quod; ita concretum personalitatis, scilicet per-
 sona, est generans ut quod, & spirans ut quod; &
 in hoc tenet æquiparatio, non autem quoad ra-
 tionem principij quo. Et ratio est, quia cum per-
 sonalitas sit veluti conditio individuans,
 nequit esse principium quo productionis com-
 municativa, sed id pertinet ad solam naturam,
 connotatã relatione.

Ad tertiam probationem, distinguo Majorè:
 Id quod dat esse veluti specificum, dat posse ope-
 rari, concedo Majorem; quod dat esse veluti in-
 dividuale, nego Majorè. Similiter distinguo Mi-
 norem: Personalitas dat Patri esse Patrem, veluti
 individuale, concedo Minorem: veluti speci-
 ficum Patri, nego Minore, & Consequentiam.

Ad ultimam probationem, distinguo Majorè:
 Forma quæ dat esse, & non operationem, est im-
 perfecta: pure negativè, concedo Majorem: privati-
 vè, nego Majorem, & concessa Minori: nego
 Consequentiam. In quoq; argumentum in Spiri-
 tu Sancto, cujus personalitas dat illi esse, & non
 operare, operatione productivã ad intra, absq;
 eo quòd inde aliqua sequatur imperfectio.

Objicies quartò eum Durando: Actus conve-
 niens uni, & repugnans alteri, debet ille inesse per
 id quod differt ab alio: At generatio convenit Pa-
 tri, & repugnat alijs Suppositis: Ergo inest Patri
 per id in quo differt ab alijs Suppositis, nec per
 relationem, non per id in quo cum illis convenit,
 nempe per naturam; & consequenter illa & non
 ista erit principium quo generandi. Major primò
 probatur exemplo: Nam quia ratiocinari inest
 homini, & repugnat bruto, dicitur convenire ho-
 mini per id in quo differt à bruto: Ergo idè de om-
 ni actu uni conveniente, & alteri repugnante
 dicendũ est. Secundo ex Aristotele 1. Ethic. pro-
 bante beatitudinem non esse operationem sen-
 sitivæ partis, sed intellectivæ, quia inest homini
 & non bruto; & idcirco debet homini conveni-
 re secundum partem intellectivam, per quam
 differt à bruto, non secundum sensitivam, in
 qua cum illo convenit: Ergo idem quod prius.

Respondeo distinguendo Majorè: si differentia
 sit in esse specifico, concedo Majorem, si sit in esse
 individuali, nego Majorè, & concessa Minori, ne-
 go Consequentiam: quia differentia personarum in
 Deo non est in esse veluti specifico, sed veluti in-
 dividuali, ut docet D. Thomas qu. 2. de potent.
 art. 2. ad 3. cujus verba supra retulimus. Unde
 patet solutio ad primã & secundã probationem
 Majoris: nam differentia hominis à bruto, est for-
 malis & specifica, & non individualis & numerica.

Objicies quintò: Si intellectus, prout in Patre,
 esset principium quo proximum generationis Ver-
 bi, verũ esset dicere, intellectus generat; sicut quia
 est principium quo proximum virtuale intelle-
 ctionis, est verum dicere, intellectus divinus intelli-
 git: At alia propositio, intellectus generat, non
 est minus falsa quàm ista, essentia generat, cuius
 falsitas

falsitas declarata est in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. contra Abbatem Joachimum in cap. *Damnamus* de summa Trinit. Ergo intellectus in Deo non est principium quo proximum generationis Verbi.

112. Respondeo retorquendo argumentum, ista enim propositiones etiam sunt falsae, *Paternitas generat: Filiatio generatur*, ut docet D. Thomas infra quæst. 3. art. 2. ad 2. & communiter Theologi cum illo; & tamen juxta Adversarios, Paternitas est virtus generativa ut quo: Ergo ex eo quod essentia & intellectus sint principium quo remotum & proximum generationis Verbi, non sequitur affirmari debere de essentia & intellectu, quod generent: quia licet sint principium quo generationis, non tamen generant ut quod; ad hoc enim requiritur realis distinctio à genito; nec possunt pro personis supponere, utpote abstracta. Nec est eadem ratio de actibus essentialibus, quoad hoc quod est predicari de essentia & intellectu, quia isti actus realem distinctionem personarum non petunt.

113. Objicies sextò: Principium debet distingui realiter à principiato, ut docet Aristoteles 1. Ethicorum: Atqui sola Paternitas realiter à Filio distinguitur: Ergo illa sola est principium quo generationis Verbi.

Respondeo ex D. Thoma quæst. 2. de potentia art. 2. ad 3. Majorem esse veram de principio, & principiato ut quod, non autem de principio & principiato ut quo.

114. Sed contra hanc solutionem dupliciter potest instari. Primò argumento Durandi: Principium quo magis obtinet rationem principij, quam principium quod: etenim principium quo est principium ratione sui, principium autem quod, non nisi ratione illius. Item principium quo, se toto est principium, principium autem quod, non se toto, sed ratione principij quo: Ergo si principium quod petit à termino producto realiter distingui, à fortiori principium quo realem distinctionem à termino exposcet.

115. Secundò contra eandem responsionem arguitur. Principium ad principiatum realiter refertur, illudq; realiter continet ac producit: Sed non potest hæc præstare, nisi realiter distinguatur à principiato; cum nihil possit ad seipsum realiter referri, & multò minus se continere & producere: Ergo idem quod priùs.

116. Ad primam instantiam respondeo, quòd licet principium quo formalitè obtineat rationem principij, quam principium quod, propter rationes allegatas; non tamen ita adequatè, cum in principio quod importetur quidquid exigitur ad rationem principij, secus autè in principio quo: unde nõ sequitur quòd si principium quod debeat distingui realiter à termino producto, etià principium quo distinctione realem ab illo exposcat.

117. Ad secundam respondeo primò, Majorem esse universaliter veram de principio quod, non autem de principio quo. Vel distingo Majorè: Principium ad principiatum realiter refertur &c. secundum illud quòd importat in recto, semper, nego: secundum illud quòd dicunt in obliquo & de connotato, concedo. Et ita contingit in proposito: nam essentia divina, ut est in Patre, ratione relationis paternitatis à qua modificatur, & quam connotat in obliquo, refertur realiter ad filiationem, quæ etiam in termino quo divina generationis in obliquo importatur, illamq; realiter continet ac producit,

Alia argumenta solvuntur.

Aliud argumentum difficile adduci potest ad probandum, principium quo divinitus processionum in perfectione absoluta adæquari consistere. Nam potentia generativa reperitur in Filio: At si principium quo generandi non consistet in solo absoluto, potentia generandi in Filio non esset: Ergo in sola perfectione absoluta consistit. Minor patet, Major autem, in qua est difficultas, multipliciter ostenditur. Primò ex Augustino lib. 3. contra Maximin. cap. 12. ubi sic habet: *Ab sit autem, ut quomodo putas, potest sit Pater Filio, quia Creatorem genuit Pater, Filium autem non genuit Creatorem, neque enim non potest, sed non oportuit.* Quibus verbis aperte docet Augustinus, Filium generare potuisse, non tamen generare oportuisse: Sed posse generare, est effectus vel quasi effectus formalis potentie generativæ: Ergo juxta Augustinum, potentia generativa reperitur in Filio.

Secundò, Unumquodq; in tantum perfectum est, in quantum potest sibi simile generare, ut docet Aristotel. 4. Meteor. Sed Filius est summe perfectus: Ergo potest generare Filium sibi similem.

Tertiò, juxta D. Thomam quæst. 2. de potentia art. 5. potentia generativa sub omnipotentia comprehenditur: At omnipotentia convenit Filio: Ergo etiam generandi potentia.

Quartò, Si in Patre & non in Filio esset potentia generativa, Filius non esset æqualis Patri in potentia, ac proinde nec in omnipotentia adæquaretur cum Patre: Consequens est absurdum: Ergo &c.

Quintò: Si in Filio non esset potentia generandi, esset in illo aliquid defectus potentie & dignitatis: Sed hoc non potest dici: Ergo nec illud. Sequela Majoris manifesta videtur: Nam potentia generativa est aliqua potentia, & aliqua dignitas & perfectio: Ergo si hæc Filio deficerent, illo esset aliquid defectus potentie & dignitatis.

Dillo esset aliquid defectus potentie & dignitatis. Respondeo negando Majorem. Ad primam probationem dicatur Augustinum solum negare Filio privativum defectum potentie ad generandum Creatorem, non autem defectum negativum, qui non ponit imperfectionem in ipso: idè Augustinus dixit illum non genuisse, non quia non potuit, sed quia non oportuit: non quòd senserit esse Filio possibilem alterius Filij generationem, sed quia defectus purè negativus potentie generativæ, meliùs explicatur dicendo, quia non oportuit, quam quia non potuit; quæ verba sonare videntur defectum privativum dicenti imperfectionem. Solutio est D. Thomæ quæst. 9. de potentia art. 9. ad 1.

E Ad secundam probationem dicendum, doctrinam Aristotelis verificari in rebus corruptibilibus, secus autè in illis quæ corruptioni subjece non sunt: Deus autem incorruptibilis est, Scidò illius natura potest perfectissimè Filio competere, absque potentia productiva sibi similitudinis. Ratio autem explicationis tradita est, quia natura corruptibilis, cum non possit conservari uno solo individuo, appetit sui conservationem, medià successivà individuorum generatione, idè individuū carens potentia productiva sibi similitudinis, in quo illius natura conservetur, delectat à fine quem intendit natura, ac per consequens est imperfectum. Natura autem incorruptibilis, quia